

SKEMA E GRANTEVE IPARD II 2014-2020

**UDHËZUESI
PËR APLIKANTËT**

**SKEMA E GRANTEVE
IPARD II 2014-2020**

UDHËZUESI PËR APLIKANTËT

**THIRRJA E II-TË PËR MBËSHTETJE
30 TETOR-16 DHJETOR 2019**

**MBËSHTETJA E GRANTEVE ËSHTË BASHKËFINANCUAR NGA BASHKIMI
EVROPIAN DHE QEVERIA SHQIPTARE**

Kontributi i BE në total - 75%

Kontributi i Qeverisë Shqiptare në total - 25%

Përmbajtja

1. Objektivat, Prioritetet dhe Masat për Programin IPARD II.....	2
1.1 Hyrje	2
1.2 Objektivat e Programit IPARD II për periudhën 2014-2020	3
1.3 Përkufizimet kryesore	6
2. Masa 1 - Investime në asete fizike në fermat bujqësore:	7
2.1 Intensiteti i ndihmës nën Masën 1	7
2.2 Aplikantët e Pranueshëm sipas Masës 1	8
2.3 Investimet e Pranueshme sipas Masës 1	12
3. Masa 3 - “Investime në aktive fizike për përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit” 13	
3.1 Intensiteti i ndihmës nën Masën 3	13
3.2 Aplikantët e pranueshëm nën Masën 3	14
3.3 Investimet e pranueshme sipas Masës 3.....	17
4. Masa 7: “Diversifikimi Fermave dhe Zhvillimi Biznesit”	18
4.1 Intensiteti i ndihmës nën Masën 7.....	18
4.2 Aplikantët e pranueshëm nën Masën 7	18
4.3 Investimet e pranueshme nën Masën 7	20
5. Rregullat për shpenzimet e pranueshme	22
5.1 Shpenzime të Pranueshme	22
5.2 Shpenzimet jo të pranueshme	24
6. Procedura e Aplikimit	25
6.1 Përmbajtja e Aplikimit	25
6.2 Dorëzimi i Aplikimeve	27
6.3 Informacione të Mëtejshme për Aplikantët	28
7. Përzgjedhja, Kontraktimi dhe Zbatimi i Procedurës	28
7.1 Procedura e përzgjedhjes	28
7.1.1 Kontrolli i Dokumentacionit dhe i Pranueshmërisë	28
7.1.2 Vlerësimi i Propozimit Teknik të Projektit dhe/ose Planit të Biznesit	29
7.1.3 Kontrollat në Vend.....	29
7.1.4 Renditja e Aplikimeve	30
7.2 Vendimi për Dhënie të Grantit dhe Njoftimi i Aplikantëve	32
7.3 Kushte të Zbatueshme për Kryerjen e Investimeve	32
7.4 Pagesa e Grantit	32
7.4.1 Përmbajtja e kërkesës për pagesë	33
7.4.2 Dorëzimi i Kërkesës për Pagesë.....	34
7.4.3 Informacione të Mëtejshme për Aplikantët.....	34
7.5 Monitorimi ex-post	34
8. Shënime të Rëndësishme për Aplikantin lidhur me Refuzimin e Aplikimeve.....	35
9. Lista e Anekseve	37

1. Objektivat, Prioritetet dhe Masat për Programin IPARD II

1.1 Hyrje

Instrumenti i Ndhmës së Para-Aderimit (IPA II) 2014 - 2020 është mjete kryesor i përdorur nga Bashkimi Evropian (BE) për të ofruar mbështetje financiare dhe teknike për vendet e zgjerimit. Objektivi i përgjithshëm i IPA-s për Shqipërinë është të mbështesë reformat dhe ngritjen e kapaciteteve të nevojshme për të arritur pajtueshmërinë me ligjet e BE-së për të përgatitur plotësisht vendin për të marrë detyrimet e anëtarësimit në BE.

IPA ka një fushë të Politikave të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (IPARD II), i cili u ofron ndihmë vendeve kandidatë të BE-së për zbatimin e programeve shumëvjeçare që kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit bujqësor dhe zonave rurale dhe përgatitjen e tyre për zbatimin e politikave të BE-së.

Autoriteti Menaxhues në Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR) është përgjegjës për përgatitjen e programit IPARD II.

Programi IPARD II për Shqipërinë u miratua zyrtarisht me Vendimin e Komisionit C (2015) 5073 të datës 20 korrik 2015, pas mendimit të favorshëm të Komitetit IPA II më 30 qershor 2015. Struktura operationale IPARD (Agjencia e Pagesave - Agjencia për Zhvillim Bujqësor dhe Rural/ AZHBR dhe Autoriteti Menaxhues i MBZHR) janë përgjegjës për menaxhimin dhe kontrollin e programit të ardhshëm IPARD II.

Kontributi maksimal i BE për fondet IPARD II në Euro për vitet, 2014-2020 *

Viti	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2020
Totali	-	-	13,000,000	14,000,000	12,000,000	16,000,000	16,000,000	71,000,000

* Kontributet vjetore janë thjesht indikative pasi shumat aktuale do të vendosen çdo vit në kuadrin e buxhetit të BE.

Plani financiar për çdo masë në Euro, 2014-2020

Masat	Totali mbështetje s publike (EURO)	Kontributi BE-së (EURO)	Përqindja e kontributit të BE-së (%)	Kontributi Kombëtar (EURO)	Përqindja e Kontributit Kombëtar (%)
Investime në asetet fizike në fermat bujqësore	41,866,667	31,400,000	75%	10,466,667	25%

Investime në asetet fizike për përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit	35,333,333	26,500,000	75%	8,833,333	25%
Masa agro-mjedisore-klimaterike dhe e bujqësisë organike	-	-	-	-	-
Zbatimi strategjive lokale të zhvillimit – LEADER	-	-	-	-	-
Diversifikimi i fermës dhe zhvillimi biznesit	14,666,667	11,000,000	75%	3,666,667	25%
Asistenca teknike	2,470,588	2,100,000	85%	370,588	15%
Shërbimet këshillimore	-	-	-	-	-
Totali	94,337,255	71,000,000	-	23,337,255	-

Ky Udhëzues për Aplikantët përcakton rregullat për paraqitjen, përzgjedhjen dhe zbatimin e investimeve nën masat: "Investime në asetet fizike të fermave bujqësore", "Investime në asetet fizike për përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit" dhe "Investime në Diversifikimin e Fermave dhe Zhvillimin e Biznesit" të Thirrjes së Dytëtë Programit IPARD II.

Kopje të këtij Udhëzuesi së bashku me të gjithë informacionin që lidhet me thirrjenë dytë mund të shkarkohen në adresat: www.azhbr.gov.al, www.ipard.gov.al dhe www.bujqesia.gov.al,

1.2 Objektivat e Programit IPARD II për periudhën 2014-2020

Objektivat dhe prioritetet e masave të Programit IPARD II të përzgjedhura janë në përputhje me objektivat e Dokumentit Strategjik Kombëtar (DSK) dhe kontribuojnë për:

- Mbështetjen e investimeve në sektorin agro-ushqimor me qëllim përmirësimin e konkurrencës, pajtueshmërinë me standardet e BE-së dhe ruajtjen e natyrës dhe mjedisit;
- Mbështetjen e investimeve në zonat rurale me qëllim diversifikiminekonomisë rurale dhe krijiminez biznesit, duke çuar në përmirësimin e mundësive të punësimit dhe përfshirjes sociale.

Masa 1: "Investime në asete fizike në fermat bujqësore"

Objektivat e përgjithshme:

- Dhënia e mbështetjes për përafrimin gradual me standardet, rregullat, politikat dhe praktikat e BE-së në kuadër të anëtarësimit në BE;
- Dhënia e mbështetjes për zhvillimin ekonomik, social dhe të territorit për një rritje të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse përmes shtimit të kapitaleve fizike;
- Adresimi i sfidave të ndryshimeve klimaterike përmes promovimit të përdorimit me efikasitet të burimeve dhe energjisë së rinovueshme.

Objektivat specifike:

- Përmirësimi i performancës së përgjithshme të fermave bujqësore në prodhimin e produkteve parësore bujqësore;
- Përmirësimi i kushteve të BE-së lidhur me mbrojtjen mjedisore dhe mirëqenien e kafshëve;
- Nxitja e investimeve në asete fizike në sektorët e qumështit, mishit, frutave, perimeve dhe vreshtarisë me qëllim:
 - Përmirësimin e kushteve të higjienës së qumështit dhe mishit të papërpunuar në ferma përmes modernizimit të prodhimit, teknologjive dhe praktikave të ruajtjes dhe transportit;
 - Përmirësimin e shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve përmes investimeve në ambientet e strehimit dhe lehtësirave të tjera;
 - Mbështetjen e futjes në përdorim të ambienteve përkatëse që mbrojnë mjedisin dhe klimën për depozitimin, trajtimin dhe manipulimin e plehut;
 - Përmirësimin e teknikave dhe teknologjive të prodhimit, si dhe prodhimin e farave dhe fidanëve të certifikuar që ju mundësojnë fermerëve prodhimin e fruta perimeve dhe rrushit cilësor që mund të konkurojnë në tregun Shqiptar i cili është vazhdimisht në ndryshim, dhe që përmirësojnë standardet e BE-së, e në veçanti ato në lidhje me ruajtjen dhe përdorimin e kimikateve për mbrojtjen e bimëve dhe plehrave të ndryshme, si dhe me ato të lidhura me nivelin e mbetjeve kimike;
 - Reduktimin e humbjeve pas vjeljes përmes investimeve në nivel ferme në teknologjinë dhe infrastrukturën e ruajtjes dhe pajisjeve të pas vjeljes, përfshirë kapacitetet frigoriferike dhe linjat e seleksionimit e paketimit.

Masa3:”Investime në asete fizike për përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit”

Objektivat e përgjithshme:

- Rritja e aftësisë së sektorit agro-ushqimor për tu përballur me konkurrencën dhe faktorët e tregut dhe dhënia e ndihmesës për këtë sektor në mënyrë që gradualisht të përafrohet me standardet e BE-së përmes mbështetjes së rritjes së aktiveve fizike;
- Adresimi i sfidave të ndryshimeve klimaterike përmes promovimit të përdorimit me efikasitet të burimeve dhe energjisë së rinovueshme.

Objektivat specifike:

- Modernizimi i aktiveve fizike të sektorëve prioritarë të përzgjedhur të përpunimit ushqimor me synim përmirësimin e konkureshmërisë dhe përafrimin gradual me standardet e BE-së në fushat e mbrojtjes mjedisore, sigurisë ushqimore, shëndetit publik, mirëqenies së kafshëve dhe mbrojtjes në mjediset e punës;
- Nxitja e investimeve në stabilimentet e përpunimit të qumështit, mishit, fruta-perimeve dhe verës me synim:
 - Përmirësimin e higjienës së qumështit në pikat e grumbullimit përmes mbështetjes së investimeve në tankerat ftohës të qumështit dhe mjeteve të specializuara për transportin e qumështit;
 - Nxitjen e futjes në përdorim dhe përmirësimin të teknologjive dhe praktikave në stabilimentet e përpunimit ushqimor, duke kontribuar në këtë mënyrë në prodhimin e produkteve që gradualisht përmbushin standardet e BE-së dhe që përmirësojnë konkureshmërinë;
 - Nxitjen e investimeve në thertoret të cilat përmbushin standardet e BE-së;
 - Reduktivime humbjeve pas vjeljes dhe përmirësimin teknikave dhe kapaciteteve të ruajtjes së fruta-perimeve dhe rrushit;
 - Dhënien e mbështetjes për futjen në përdorim dhe përmirësimin e sistemeve të cilësisë dhe sigurisë ushqimore;
 - Përmirësimin e trajtimit dhe manovrimit/largimit të mbetjeve dhe përdorimit të nën-produkteve.

Masa 7: “Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Biznesit”

Objektivat e përgjithshme:

Nxitja e punësimit përmes krijimit të vendeve të reja të punës dhe mbajtjes së atyre ekzistuese përmes zhvillimit të veprimtarive të biznesit, duke rritur në këtë mënyrë nivelin e veprimtarive ekonomike të zonave rurale, duke rritur drejtëpërsëdrejti të ardhurat e familjeve fermere dhe shmangur braktisjen e zonave rurale, duke kontribuar në një balancë më të mirë territoriale si në aspektin ekonomik ashtu edhe në atë social.

Objektivat specifiketë masës janë:

Nxitja e krijimit, diversifikimit dhe zhvillimit të veprimtarive rurale përmes mbështetjes së investimeve në diversifikimin e fermave dhe zhvillimin e veprimtarive jo-bujqësore në sektorët e mëposhtëm:

- 1) Prodhimi i Bimëve Aromatike Mjeksore (BAM), kërpudhave, mjaltit, bimëve dekorative dhe kërmijve;
- 2) Përpunimi dhe tregtimi i BAM-ve të egra ose të kultivuara, kërpudhave dhe mjaltit;
- 3) Përpunimi në fermë dhe tregtimi direkt i produkteve bujqësore;
- 4) Akuakultura
- 5) Turizmi rural dhe i Natyrës;
- 6) Shërbimet për popullsinë dhe bizneset rurale;

- 7) Zejtari dhe industria prodhuese;
- 8) Prodhimi dhe përdorimi i energjisë së rinovueshme.

Buxheti i përgjithshëm indikativ në kuadër të Programit IPARD II është gjithsej **94,337,255 EURO** nga të cilat **71,000,000 EURO** është kontributi i BE dhe **23,337,255 EURO** është kontributi kombëtar.

Shpërndarja indikative e fondeve sipas masave është si më poshtë:

Masa 1 –44,4 %;

Masa 3 –37,5 %.

Masa 7 – 15.5%

Tabela më poshtë specifikon seksionet e Udhëzimit, të cilat zbatohen për masa të ndryshme dhe dispozita të përbashkëta:

Rregullat e pranueshmërisë	Masa 1	Masa 3	Masa 7
Shuma e projekteve dhe granteve të investimit	Seksioni 2.1	Seksioni 3.1	Seksioni 4.1
Pranueshmëria e aplikantëve: kush mund të aplikojë për grantin	Seksioni 2.2	Seksioni 3.2	Seksioni 4.2
Pranueshmëria e investimeve: investimet për të cilat mund të kryhet një aplikim	Seksioni 2.3	Seksioni 3.3	Seksioni 4.3
Pranueshmëria e shpenzimeve: Llojet e shpenzimeve të cilat mund të merren parasysh gjatë caktimit të shumës së grantit	Seksioni 5		
Procedura e aplikimit: përmbajtja dhe dorëzimi i aplikimeve	Seksioni 6		
Përzgjedhja, kontratimi dhe zbatimi i investimit (projekti)	Seksioni 7		

1.3 Përkufizimet kryesore

- **Aplikanti:** është person fizik ose juridik që paraqet një kërkesë për ndihmë në bazë të Thirrjes për Aplikime;
- **Përfituesi (ose përfituesi i grantit):** është një person fizik ose juridik që përfiton ndihmë nga IPARD II;
- **Aktivitetet investimeve (projekti):** përbëhet nga një sërë veprimtarish për investime në asetet e luajtshme dhe të paluajtshme, duke synuar objektivat e sektorëve të mbështetur;
- **Shpenzimet e përgjithshme:** përfaqësojnë një shpenzim të referuar për inxhinierët dhe tarifat e tjera të konsultimit, studimet e fizibilitetit, fitimin e të drejtave të patentës ose licencave;

- **Ndihma:** është një pagesë nga Autoriteti Kontraktues që rimbursen një pjesë të shpenzimeve të pranueshme të bëra nga përfituesi për investimin (projektin) në aktivet e luajtshme dhe të paluajtshme;
- **Vendimi për dhënien e granteve:** është një vendim i Autoritetit Kontraktues (AZHBR) për të dhënë Kontratën e Grantit për aplikuesit e suksesshëm duke finalizuar procesin e përzgjedhjes;
- **Kontrata e dhënies së Grantit:** është dokumenti ligjor në bazë të të cilit kontributi i përgjithshëm i pranueshëm publik do të rimbursohet tek përfituesi pas përfundimit të investimit;
- **Kontributi i Unionit:** është shuma e kontributit financiar të siguar nga Buxheti i Bashkimit Evropian, i cili është i barabartë me 75% të kontributit të përgjithshëm publik;
- **Kontributi kombëtar:** është shuma e kontributit financiar të siguar nga Buxheti i Qeverisë së Shqipërisë, i cili është i barabartë me 25% të kontributit të përgjithshëm publik;
- **Kontributi publik:** është shuma e fondeve publike origjina e të cilave është nga buxheti i autoriteteve publike (Bashkimi Evropian dhe Kombëtar) për financimin e investimeve;
- **Kontributi privat:** shuma e fondeve private në shumën totale të investimit;
- **Shpenzimet e pranueshme:** janë shpenzimet e miratuara në përputhje me Listën e Shpenzimeve të Pranueshme të paraqitura në Shtojcën 6 të këtij Udhëzimi për Aplikuesit;
- **Zona malore:** zonat në Shqipëri të listuara në Aneksin 7 të këtij Udhëzuesi për Aplikuesit;
- **Fermeri i ri:** një fermer nën moshën 40 vjeç në kohën kur merret vendimi për dhënien e mbështetjes;
- **Ndërmarrje:** një person juridik që mund të përbëhet nga një ose më shumë stabilimente (njësitë prodhuese / përpunuese lokale);
- **Stabiliment:** është një njësi lokale e prodhimit e cila nuk është e regjistruar si person juridik, që i takon një ndërmarrjeje të pranueshme për tu mbështetur sipas kësaj skeme granti;
- **Rindërtimi:** rinovimi/ rinovimi i një ndërtese/ objekti ekzistues (me përjashtim të shteses);
- **Ndërtimi:** ndërtimi i një ndërtesetëre/ objekti të ri të një ndërmarrjeje/ ndërmarrjeje ekzistuese bujqësore;
- **Rinovimi:** është një aktivitet ndërtimi për të rikthyer një ndërtesë në një formë më të mirë (si duke e pastruar, riparuar ose rindërtuar);

2. Masa 1 - Investime në asete fizike në fermat bujqësore:

2.1 Intensiteti i ndihmës nën Masën 1

Për Masën 1, totali i shpenzimeve të pranueshme për të cilat kërkohet mbështetje, do të jetë në kufijtë minimal dhe maksimal:

- **Shuma minimale** e totalit të shpenzimeve të pranueshme: 10,000 EURO;

- **Shuma maksimale e** totalit të shpenzimeve të pranueshme: 500,000 EURO;

Një aplikant mund të përfitojë më shumë se një projekt investimi, por totali i kostove të pranueshme të investimeve për aplikant, për këtë masë nuk duhet ta kalojë vlerën prej 1,500,000 EURO për të gjithë kohë zgjatjen e periudhës së programit.

Nga totali i shumës së kontributit Evropian të akorduar në këtë masë për traktorë, maksimumi i shpenzimeve do të jetë 20%.

Përqindja e mbështetjes publike është e barabartë me:

- deri në 60% të totalit të kostove të pranueshme të investimit;
- deri në 65% nëse investimi bëhet nga një fermer i ri (nën 40 vjeç në datën e marrjes së vendimit për dhënien e mbështetjes);
- deri në 70% për investimet në zona malore, ku 100 % e investimit duhet të jetë në zonë malore (shiko Aneksin 7, edhe në rastet kur aplikanti është nën 40 Vjeç).

Përqindja e kontributit të BE-së është e barabartë me 75 % të totalit të mbështetjes publike me Grant.

Tabela më poshtë përmbledh kushtet financiare sipas Masës 1:

% e grantit	Shuma minimale e totalit të shpenzimeve të pranueshme në EURO	Granti minimal në EURO	Shuma maksimale e shpenzimeve të pranueshme në EURO	Granti maksimal në EURO
60%	10,000	6,000	500,000	300,000
Fermerët e Rinj 65%	10,000	6,500	500,000	325,000
Për Zonat malore 70%	10,000	7,000	500,000	350,000

Granti paguhet në një kësht pas përfundimit të investimit (projektit) dhe pagesës së shpenzimeve të investimit nga perfituesi (Shih seksionin 7.4). Përfituesit janë përgjegjës për realizimin dhe financimin e investimeve.

Pagesat në avancë dhe të ndërmjetme nuk janë të pranueshme për Programin IPARD II.

2.2 Aplikantët e Pranueshëm në Masën 1

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë **për të gjitha investimet në Masën 1**

- (1) Të gjitha investimet duhet të bëhen brenda territorit të Republikës së Shqipërisë.

- (2) Marrësit e mbështetjes janë persona fizikë ose juridikë, përfshirë kooperativat, të regjistruar në Qendrën Kombëtare të Regjistrimit dhe të përfshirë në regjistrin kombëtar të fermës ose – derisa të ketë një regjistër kombëtar të fermës- regjistrat rajonale të fermës që menaxhohen nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.
- (3) Nëse investimi është në mbarëtimin e kafshëve (qumësht ose mish), aplikanti duhet të sigurojë një kopje të vërtetimit nga sistemi RUDA (sistemi i identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve) që tregon numrin e regjistrimit të kafshëve.
- (4) Aplikanti duhet të dëshmojë se ai/ ajo është pronar i tokës/ ndërtesës që ka të bëjë me investimin ose
- (5) Aplikanti duhet të ketë të drejtën ta përdorë atë (Tokë/ndërtesë) për një minimum prej 10 vitesh duke llogaritur nga data kur aplikimi është dorëzuar.
- (6) Projekti i investimit duhet të lidhet me prodhimin e produkteve parësore bujqësore nga sektorët e përzgjedhur si qumështi, mishi, fruta-perimet, rrushi, të renditura në Aneksin I të Traktatit të BE-së. (Shih Aneksin 10)
- (7) Para dorëzimit të aplikimit në Agjencinë IPARD, çdo projekt duhet të analizohet në lidhje me mbrojtjen e mjedisit dhe mirëqenien e kafshëve, për standardet minimale kombëtare që do të arrihen nga ndërmarrja në fund të investimit, jo më vonë se para pagesës përfundimtare

*(shembull nëse investimi është vetëm për pemëtore dhe perimet, por ferma përfshin kafshë dhe/ ose ushqim dhe higjenën e ushqimit, deklaratat që gjithë ferma do të arrijë Standartet Minimale Kombëtare duhet të dorëzohen bashkë me aplikimin).
- (8) Në fund të investimit, *e gjithë ferma bujqësore* duhet të përmbushë Standartet Minimale Kombëtare në fuqi në lidhje me mbrojtjen e mjedisit dhe mirëqenien e kafshëve. Marrësi i mbështetjes duhet të dorëzojë së bashku me kërkesën përfundimtare për pagesë një certifikatë nga shërbimi veterinar dhe autoritetet mjedisore ku vërtetohet se ferma përmbush të gjitha standardet përkatëse minimale kombëtare.
- (9) Në momentin e përfundimit, investimi duhet të përmbushë standardet përkatëse të BE-së në lidhje me mbrojtjen e mjedisit dhe mirëqenien e kafshëve.
- (10) Kompanitë me aktivitet bujqësor, nga kapitali i të cilave, më shumë se 25% zotërohet nga një person juridik publik nuk janë të pranueshme për të aplikuar.
- (11) Përfituesi si person fizik ose juridik, përfaqësuesi ligjor apo menaxheri, duhet të kenë diplomë universitare ose diplomë kualifikimi profesional në fushën e bujqësisë apo të lidhura me të(bujqësi,shkencat e veterinarisë,ekonomi bujqësore) ose të paktën 3 vjet pune eksperiencë në prodhimin bujqësor,përpunimin ose shërbime të lidhura me bujqësinë.Përfituesi i cili nuk mundet të plotësojë kërkesat e sipërpërmëndura duhet që të marrë përsipër që të ndjekë një trajnim profesional prej 50 orësh mësim në sektorin përkatës përpara pagesës finale.
- (12) Aplikantit gjatë dorëzimit të formularit të aplikimit duhet të paraqesin:
 - një propozim teknik për projektin në lidhje me investimet nën 50.000 euro që dëshmon qëndrueshmërinë ekonomike të investimit të projektit në fund të investimit (përdorni aneksin 3.3 të Udhëzuesit për Aplikantët) ose

- një plan biznesi në lidhje me investimet mbi 50.000 euro që dëshmon qëndrueshmërinë ekonomike të investimit të projektit në fund të investimit (përdorni aneksin 2.3 të Udhëzuesit për Aplikantët);
- (13) Aplikanti duhet të ketë shlyer të gjitha detyrimet e lidhura me pagesën e taksave, përfshirë taksën e tokës, kontributet e sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore dhe nuk duhet të jetë në listën e borxhit të AZHBR-së dhe MBZHR-së
 - (14) Në lidhje me prodhimin e energjisë së rinovueshme (në nivel ferme), masa mbështet vetëm ato investime për qëllime të konsumit brenda në fermë. Aplikanti duhet të konfirmojë përmes një kontrolli të licencuar të energjisë se kapaciteti i instaluar i centraleve të vegjël të erës dhe PV (fotovoltaike) nuk prodhojnë më shumë se sa për vetë konsum gjatë një viti bilanc konsumi të energjisë. Investimi konsiderohet i pranueshëm kur kapaciteti (teorik) i energjisë së impiantit të energjisë së rinovueshme ("investimi") nuk kalon 120% të konsumit mesatar (3-vjeçar) të vetë fermës.
 - (15) Për investimet në sistemet e ujitjes në nivel ferme, marrësi i mbështetjes, përpara dorëzimit të kërkesës për pagesë, duhet të jetë mbajtës i licencës, autorizimit, ose koncesionit të përdorimit të ujit. Investimet në sistemet e ujitjes në nivel ferme duhet të jenë në përputhje me nenet 38, 39 dhe 41 paragrafi 1/e të ligjit nr. 111/2012 "Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore", si dhe me vendimin "Për miratimin e kushteve të posaçme, dokumenteve shoqëruese, afatit të vlefshmërisë, formularëve të aplikimit për autorizim dhe leje, procedurave të shqyrtimit dhe vendimmarrjes, si dhe formateve të autorizimit dhe lejes për përdorim të burimeve ujore".
 - (16) Materiali shumëzues i fruta-perimeve dhe/ose farave/fidanëve duhet të jetë i çertifikuar në përputhje me legjislacionin përkatës Shqiptar në fuqi.
 - (17) Gjatë gjithë periudhës së implementimit të programit, një përfitues mund të marrëmbështetje vetëm për blerjen e një traktori, fuqia maksimale e të cilit, duke u bazuar sipas rastit edhe në llojin dhe natyrën e aktivitetit bujqësor, nuk duhet të kalojë 100 kW. Nga shuma e përgjithshme e kontributit të BE-së të alokuar për këtë masë, një maksimum prej 20% mund të shpenzohen për traktorët. (Referoju tabelës nr 1 të listës së shpenzimeve të pranueshme).
 - (18) Një aplikant nuk mund të paraqesë një aplikim të ri në këtë masë përpara marrjes së pagesës përfundimtare në bazën e një kontrate granti të mëparshme të kësaj mase.
 - (19) Aplikimet mund të përfshijnë investimet në asete të luajtshme dhe të paluajtshme.
 - (20) Mbështetja do t'i jepet vetëm investimeve që do të zbatohen **pas nënshkrimit të Kontratës së Grantit**. Pranohen vetëm shpenzimet e përgjithshme që realizohen para dorëzimit të aplikimit dhe cilat janë aktivitetet e nevojshme për përgatitjen e projektit të investimit (përgatitja e planeve të biznesit, projektiteknik, etj.).
 - (21) Të gjitha pajisjet e blera **duhet të jenë të reja**.
 - (22) Të gjitha pajisjet e blera në kuadër të këtij programi duhet të kenë origjinë nga një prej vendet në vijim:
 - a) Shtetet Anëtare, përfituesit e IPA II, palët kontraktuese të Marrëveshjes në Zonën Ekonomike Evropiane dhe vendet partnere të mbuluara nga Instrumenti European i Fqinjësisë, të listuara në Aneksi 9, Pjesa (a) dhe

(b) Vendet për të cilat qasja reciproke në asistencën e jashtme përcaktohet nga Komisioni, të listuar në Aneksin 9, pjesa (b).

Megjithatë, furnizimet mund të vijnë nga çdo vend në rastet kur shuma e furnizimeve që do të blihen është më e vogël se 100.000 Euro (pragu i kërkuar për zbatimin e procedurës së prokurimit konkurrues). Termi “origjinë” përkufizohet në nenin 23 dhe 24 të Rregullores së Këshillit (KEE) Nr. 2913/92¹.

Pavarësisht nga origjina, të gjitha furnizimet duhet të plotësojnë standartet respektive të BE-së sipas kërkesave të programit.

Ofertuesit, aplikantët dhe kandidatët nga vendet jo të lejueshme ose mallrat me origjinë jo të pranueshme (sipas Aneksit 9-Lista e vendeve të pranueshme të origjinës) mund të pranohen nga Komisioni në rast urgjence ose në mungesë të produkteve dhe shërbimeve në tregjet e vendeve përkatëse, ose në raste të tjera të arsyeshme zbatimi i rregullave të përshtatshmërisë do ta bënte realizimin e një projekti, programi ose veprimi të pamundur ose jashtëzakonisht të vështirë.

Kriteret specifike të pranueshmërisë për të gjitha investimet në Masën 1

Në përfundim të investimit (përpara marrjes së pagesës përfundimtare) ferma bujqësore e përfituesit të mbështetjes duhet të ketë minimalisht këto tregues:

Spektori qumështit:

- të paktën 10 lopë të regjistruara në regjistrin e kafshëve;
- të paktën 100 dele dhe/ose dhi të regjistruara në regjistrin e kafshëve;

Spektori i mishit:

- 10 gjedhë të regjistruar në regjistrin e kafshëve;
- 100 dele dhe/ose dhi të regjistruara në regjistrin e kafshëve;
- 1,000 shpendë (broilera dhe pula pjellëse);
- 10 dosa për mbarështim.

Spektori i fruta-perimeve në fushë të hapur:

- të paktën 0.5 ha tokë e kultivuar me perime ose të paktën 0.5 ha tokë të kultivuar me fruta në një ose disa parcela.

Për bimët e mbrojtura:

- të paktën 0.2 ha në ambiente të mbrojtura në formën e serrave (plastmasë, xham) ose tuneleve.

Vreshta:

- të paktën 0.5 ha vreshta.

¹Rregullorja e Këshillit (KEE) Nr. 2913/92 e datës 12 tetor 1992 që përcakton Kodin Doganor Komunitar dhe legjislacionin Komunitar që disiplinon origjinën jo-preferenciale (GZ L 302, 19 Tetor 1992, f. 1).

Shënim: Pagesat cash nuk janë të lejuara.

Aplikantët duhet të dorëzojnë të gjitha dokumentet e kërkuara që janë paraqitur në Formularin e Aplikimit të dhënë si Aneksi 1 (Aneksi 1.1 për Masën 1, Aneksi 1.2 për Masën 3 dhe Aneksi 1.3 për Masën 7), që provojnë pajtueshmërinë e tyre me përshtatshmërinë e mësipërme të rregullave të aplikantëve.

Aplikantët duhet të ndjekin shënimet e udhëzimit të Formularëve të Aplikimit në mënyrë që të dorëzojnë dokumentet e kërkuara në varësi të llojit të aplikimit dhe llojit të investimit për të cilin është dorëzuar Formulari i Aplikimit.

2.3 Investimet e Pranueshme në Masën1

Kohëzgjatja

Periodha e zbatimit të investimit (projektit) të planifikuar duhet të përcaktohet në kontratat individuale për dhënien e granteve (Aneksi 11) ndërmjet AZHBR dhe përfituesve.

Vendndodhja

Të gjitha investimet duhet të bëhen në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Sektorët e pranueshëm

Sipas Masës1, janë të pranueshëm investimet në sektorët e mëposhtëm bujqësor::

1. Sektori i qumështit
2. Sektori i mishit
3. Sektori i frutave dhe perimeve
4. Sektori i vreshtave

Objektivat specifike sipas sektorit dhe investimet e pranueshme janë dhënë më poshtë. Një aplikim mund të synojë një ose më shumë objektiva të një sektori.

Lista e detajuar e shpenzimeve të pranueshme është dhënë në Aneksin 6.

Llojet e Investimeve të Pranueshme

Sektori i Qumështit dhe Mishit

- Ndërtime dhe /ose rindërtime ose ambiente dhe godina, përfshirë instalimete ambienteve të parafabrikuara për strehimin e kafshëve, magazinat, stallat ose strehët e makinerive, ambiente

për akomodimin, magazinimin e makinerive dhe pajisjeve, ambiente për mjeljen, instalimin e ventilimit dhe ngrohjes.

- Pajisje, makineri dhe pjesë këmbimi për mjeljen, ftohjen, magazinimin, për largimin/eliminimin e karkasave, përpunimin e plehut, etj.

Sektori i Fruta, Perimeve dhe Vreshtave

- Ndërtimi dhe /ose rindërtimi serrave me xham dhe/ose tunele, përfshirë hapësirat për instalimin e teknologjive për gjenerimin e energjisë së rinovueshme për ngrohje ose sistemet e ujit;
- Investime në vjelje dhe pas-vjeljes, pajisje të specializuara dhe ambiente në fermë (si- ambiente për magazinim të përkohshëm, pajisje dhe mjete për para-ftohje, pastrim, klasifikim, seleksionim, linja paketimi, njësi ftohëse dhe magazina ftohëse dhe magazinat për ruajtjen e patateve në kushte natyrale;
- Blerje e sistemeve të vaditjes me pika në fermë sitë reja ashtu edhe përmirësimi i atyre ekzistuese, sisteme të spërkatjes me ujë dhe shërbime për hapjen e puseve, kur sistemi i vaditjes primare nuk ekziston;
- Investime në krijimin e vreshtave dhe pemtoreve të reja ose edhe ristrukturimi (reabilitimin) i atyre ekzistuese, përfshirë koston e materialit të certifikuar shumëzues, të mbjelljes, krasitjen, vendosjen e gardheve rrethuese dhe përgatitjen e tokës, dhe punëve të tjera të kryera nga një palë e tretë, me përjashtim të plehërimit të tokës;
- Prodhimi i energjisë nga burime të rinovueshme vetëm për konsum vetjak në fermë - ngrohje, ftohje, ventilim, vaditje ose pompa uji (si panele diellore ose teknologji të tjera, me përjashtim të impianteve për bio-gaz);
- Blerja e makinerive dhe pajisjeve të specializuara për hortikulturë (si traktorë dhe kultivator të specializuar, pompa, rimorkio ose pajisje të tjera të specializuara);
- Pajisjet dhe teknologjitë për gjenerimin e energjisë së rinovueshme për përdorim në fermë;
- Rrjeti i brendshëm rrugor dhe vendet e parkimit brenda një ferme;
- Ndërtesa administrative me objekte të lidhura.

Fondet publike të shpenzuara për mekanikën bujqësore - traktorët, përfshirë pajisjet e tyre (duke përjashtuar agregatet) nuk duhet të kalojnë 20% të buxhetit të financuar nga Kontributi total i BE alokuar për këtë masë për tërë periudhën e zbatimit të Programit.

Shpenzimet e pranueshme për secilin sektor janë detajuar në Listën e Shpenzimeve të Pranueshmedhënë në Aneksin 6 të këtij Udhëzimi.

3. Masa 3 - “Investime në aktive fizike për përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit”

3.1 Intensiteti i ndihmës në Masën 3

Sipas Masës 3, shpenzimet totale të pranueshme për të cilat mund të kërkohet një grant duhet të jenë midis shumave minimale dhe maksimale në vijim:

- **Shuma minimale** e totalit të shpenzimeve të pranueshme: 25,000 EURO

- **Shuma maksimalee** totalit të shpenzimeve të pranueshme : 2,000,000 EURO

Përqindja e mbështetjes publike është e barabarte me 50% të totalit të kostove të pranueshme të investimit. Përqindja e kontributit të BE-së është e barabartë me 75 % të totalit të mbështetjes publike.

Pagesa bëhet në njëkëstpas përfundimit të investimit, referuar seksionit 7.4.

Një aplikant mund të përfitojë më shumë se një projekt investimi, por totali i kostove të pranueshme të investimeve për aplikant, për këtë masë, nuk duhet ta kalojë vlerën prej 3,000,000 EURO për të gjithë kohëzgjatjen e periudhës së programit.

3.2 Aplikantët e pranueshëm në Masën 3

- Marrësit e mbështetjes janë ndërmarjet e përpunimit ushqimor, përgjegjëse për kryerjen e investimit në ndërmarjen e tyre, të cilët punësojnë më pak se 250 persona dhe xhiroja vjetore e të cilave nuk e kalon vlerën 12 milion EURO, dhe/ose me një bilanc vjetor totali i të cilit nuk e kalon vlerën 10.3 milion EURO (që korrespondon me Aneksin 4. Madhësia e ndërmarrjes përcaktohet duke marrë në konsideratë lidhjet me kompanitë partnere dhe duhet të jenë:
- Persona fizik ose juridik, me jo më shumë se 25% të kapitalit të tyre në pronësi publike;
- Themeluar, regjistruar në QKB, dhe liçencuar në përputhje me kërkesat e legjislacionit në fuqi për aktivitetet e pranueshme të përpunimit (investimet e pranueshme) të kësaj mase.

Kriteret të përgjithshme të pranueshmërisë për të gjitha investimet në Masën 3

- (1) I gjithë stabilimenti, jo më vonë se në fund të projektit të investimit (përpara marrjes së pagesës përfundimtare) duhet të përmbushë standardet minimale kombëtare në fuqi në lidhje me mbrojtjen e mjedisit, shëndetit publik, mirëqenies së kafshëve dhe mbrojtjes në mjediset e punës.
- (2) Përpara dorëzimit të aplikimit në AZHBR, çdo projekt duhet të analizohet lidhur me mbrojtjen e mjedisit (Agjencia Kombëtare e Mjedisit), shëndetit publik (Autoriteti Kombëtar i Ushqimit), mirëqëniessë kafshëve (Shërbimi Veterinar) dhe mbrojtjen në mjediset e punës,(Inspektoriat i Punës), standartet minimale kombëtare nga përfituesi do të përmbushen në përfundim të projektit dhe investimi do të arrijë standartet e BE-së jo më vonë se para pagesës së fundit.
- (3) Investimet e mbështetura duhet të jenë në lidhje me përpunimin dhe/ose tregtimin e produkteve të Aneksit I të Traktatit për Funkcionimin e Bashkimit Evropian (TFBE)dhe/ose zhvillimin e produkteve, proceseve dhe teknologjive të reja të lidhura me produktet pjesë të Aneksit I të TFBE-s, (Shih Aneks 10).
- (4) Pavaresisht nga aneksi 10, nuk janë të financueshëm sektorë perpunimi jashtë sektoreve të parashikuara nga programi IPARD. Në rast se propozohen produkte që mund të përpunohen jashtë ferme, të pranueshme në masën 7, do të konsiderohen në masën 7 dhe jo në masën 3.

- (5) Marrësi i mbështetjes, përfaqësuesi i tij ligjor ose punonjësi në nivel menaxherial duhet të kenë diplomë universiteti ose diplomë arsimit profesional në njërin nga fushat si: inxhinieri, kimi ushqimore, teknologji ushqimore, ekonomik/juridik ose të paktën 3 vite përvojë pune në fushën e përpunimit.
- (6) Marrësi i mbështetjes duhet të dorëzojë së bashku me kërkesën përfundimtare për pagesë një vërtetim nga autoritetet përkatëse AKU, AKM, Inspektoriati i Punës, Shërbimi Veterinar, ku të konfirmohet se stabilimenti përmbush standardet minimale kombëtare përkatëse dhe se investimi përmbush standardet përkatëse të BE-së.
- (7) Aplikantët duhet të paraqesin një plan biznesi i cili demonstroi rentabilitetin ekonomik (në përputhje me Aneksin 2.1 pjesa përshkuese dhe 2.3 pjesa financiare) të projektit në përfundim të investimit.
- (8) Në lidhje me prodhimin e energjisë së rinovueshme, masa mbështet vetëm ato investime për qëllime të konsumit brenda stabilimentit. Aplikanti duhet të konfirmojë përmes një kontrolli të licencuar të energjisë se kapaciteti i instaluar i centraleve të vegjël të erës dhe PV (fotovoltaike) nuk prodhojnë më shumë se vetkonsumin gjatë një viti bilanc konsumi të energjisë. Investimi konsiderohet i pranueshëm kur kapaciteti (teorik) i energjisë së impiantit të energjisë së rinovueshme ("investimi") nuk kalon 120% të konsumit mesatar (3-vjeçar) të vetë stabilimentit.
- (9) Aplikantët duhet të kenë përmbushur të gjitha detyrimet e tyre për sa i përket pagesës së taksave, përfshirë taksën e tokës, si dhe kontributet e sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore dhe nuk duhet të jenë në listën e borxhit të AZHBR-së dhe MBZHR-së.
- (10) Një aplikant nuk mund të paraqesë një aplikim të ri në këtë masë përpara marrjes së pagesës përfundimtare në bazën e një kontrate granti të mëparshme të kësaj mase.
- (11) Mbështetja do t'i jepet vetëm investimeve që do të zbatohen **pas nënshkrimit të Kontratës së Grantit**. Pranohen vetëm shpenzimet e përgjithshme që realizohen para dorëzimit të aplikimit dhe cilat janë aktivitetet e nevojshme për përgatitjen e projektit të investimit (përgatitja e planeve të biznesit, projektiteknik, etj.).

Kriteret e specifikë të pranueshmërisë për të gjitha investimet në Masën 3

Në përfundim të investimit (përpara pagesës përfundimtare) marrësi i mbështetjes duhet të përmbushë kapacitetet e mëposhtme minimale:

Përpunimi qumështit dhe i mishit

(1) Kapacitete për përpunimin e qumështit prej 1500 litra në ditë/750 litra në ditë në zonat malore;

(2) Thertoret;

- Therja e gjedhit: minimumi 10 krerë në ditë;
- Therja e të imtave: minimumi 40 krerë në ditë;
- Therja e derrave: minimumi 15 krerë në ditë;
- Therja e shpendëve: minimumi 5,000 shpendë në ditë.

Përpunimi i verës

Kapaciteti përpunues i verës: 200 hektolitra në vit

Lidhur me investimet në teknologjitë e **energjisë së rinovueshme**, kjo masë mbështet vetëm ato investime për përdorim të energjisë brenda stabilimenteve.

Në fund të investimit i gjithë **stabilimenti i përpunimit të mishit** duhet të përmbushë standardet e BE-së.

Mbështetja do të jepet për ndërtimin e jo më shumë se dy thertoreve të reja për rajon për NUTS II. Në rastin kur do të dorëzohen më shumë se dy aplikime, përparësi do t'i jepen dy aplikimeve të cilat përfshijnë më tepër lloje të kafshëve. Brenda të njëjtit numër kafshësh, renditet i pari ai që ka kapacitet më të lartë therje NUTS II jan[të ndara sipas qarqeve të mëposhtme:

Shqipëria e Veriut: Qarku Dibër, Durrës, Kukës, Lezhe dhe Shkodër

Shqipëria e Mesme: Qarku Elbasan dhe Tiranë

Shqipëria e Jugut: Qarku Berat, Fier, Gjirokaster, Korçë dhe Vlorë.

3.3 Investimet e pranueshme në Masën3

Kohëzgjatja

Periudha e zbatimit të investimit (projektit) të planifikuar duhet të përcaktohet në kontratat individuale për dhënien e granteve ndërmjet AZHBR dhe përfituesve.

Afati i periudhës së zbatimit të planifikuar të investimit duhet të jetë përpara dorëzimit të Kërkesës për Pagesë. Marrësit kanë të drejtë të bëjnë ndryshime në Kontratë në lidhje me investimin.

Vendndodhja

Të gjitha investimet duhet të bëhen në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Sektorët e pranueshëm

Sipas Masës 3, janë të pranueshme investimet në sektorët e mëposhtëm:

1. Sektori i qumështit
2. Sektori i mishit
3. Sektori i frutave dhe perimeve
4. Sektori i verës

Objektivat specifike sipas sektorit dhe investimet e pranueshme janë dhënë më poshtë. Një aplikim mund të synojë një ose më shumë objektivat të një sektori.. Një listë e detajuar e shpenzimeve të pranueshme është dhënë në Aneksin 6.

Llojet e investimeve tëpranueshme

Sektori i Qumështit

- Ndërtimi dhe /ose rindërtimi i ambienteve dhe ndërtesave për grumbullimin, magazinimin dhe përpunimin e qumështit;
- Pajisje, makineri dhe pjesë këmbimi për grumbullimin, magazinimin dhe përpunimin e qumështit;

Sektori i Mishit

- Ndërtimi dhe /ose rindërtimi i ambienteve dhe ndërtesave për përpunimin e mishit;
- Pajisje, makineri dhe pjesë këmbimi për thertore dhe ndërmarrje të përpunimit të mishit;

Sektori i Fruta Perimeve

- Ndërtimi dhe /ose rindërtimi i ambienteve dhe ndërtesave;
- Pajisje, makineri dhe pjesë këmbimi;

Sektori i Verës

- Ndërtimi dhe /ose rindërtimi i ambienteve dhe ndërtesave;
- Pajisje, makineri dhe pjesë këmbimi

4. Masa 7: “Diversifikimi i Fermave dhe Zhvillimi i Biznesit”

4.1 Intensiteti i ndihmës në Masën 7

Sipas Masës 7, shpenzimet totale të pranueshme për të cilat mund të kërkohet një grant duhet të jenë midis shumave minimale dhe maksimale në vijim:

- **Shuma minimale e totalit të shpenzimeve të pranueshme:** 10,000 EURO
- **Shuma maksimale e totalit të shpenzimeve të pranueshme:** 400,000 EURO

Përqindja e mbështetjes publike është e barabartë me 65% të totalit të kostove të pranueshme të investimit.

Kontributi i BE-së është i barabartë me 75 % të totalit të mbështetjes publike.

Një aplikant mund të jetë përfituesi i më shumë se një projekti investimi, por totali i kostove të pranueshme të investimeve për aplikant, për këtë masë, nuk duhet ta kalojë vlerën prej 600,000 EURO për të gjithë kohëzgjatjen e programit.

4.2 Aplikantët e pranueshëm në Masën 7

Marrësit e mbështetjes janë:

i) Marrësit e mbështetjes janë persona fizikë ose juridikë, përfshirë kooperativat, të regjistruar në Qendrën Kombëtare të Regjistrimit dhe të përfshirë në regjistrin kombëtar të fermës ose - derisa të krijohet regjistri i fermës –regjistrat rajonalë të fermës të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

- ii) Mikrosipërmarrjet dhe sipërmarrjet e vogla private jo-bujqësore të cilët punësojnë më pak se 50 persona dhe xhiroja vjetore e të cilave nuk e kalon vlerën 2.4 milion EURO, dhe/ose me një bilanc vjetor totali i të cilit nuk e kalon vlerën 2.4 milion EURO (që korrespondon me Aneksin 4. Madhësia e ndërmarrjes përcaktohet duke marrë në konsideratë lidhjet me kompanitë partnere

Të pranueshme për të gjithë sektorët, me përjashtim të sektorit "Përpunimi dhe tregtimi në nivel ferme i produkteve bujqësore", janë:

- sipërmarrjet private, të themeluara dhe/ ose që kryejnë veprimtarinë e tyre në zonat rurale, të regjistruara si persona fizik ose juridik në QKB;
- subjektet private që janë të vendosura jashtë zonave rurale, gjithashtu mund të jenë të pranueshëm, nëse investimet për të cilat kërkohet mbështetje do të kryhen në zonat rurale;
- nga kapitali i marrësit të mbështetjes, jo më shumë se 25% mund të jetë në zotërim të një ose disa personave juridik publik;

Të pranueshëm për tu mbështetur sipas nën-masës “Përpunimi dhe tregtimi në nivel ferme i produkteve bujqësore” janë vetëm fermerët.

Vetëm kooperativat/ SHBB e fermerëve janë të pranueshme për të aplikuar për kryerjen e investimeve në aktivitete për dhënie me qira të mekanikës bujqësore anëtarëve të kooperativës.

Marrësit e mbështetjes kanë përgjegjësinë e zbatimit dhe të financimit të investimit

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë për të gjitha investimet në Masën 7

- Vendndodhja e investimit të mbështetur duhet të jetë në një nga zonat rurale të renditura në Aneksin 7.
- Të gjithë projektet e mbështetura duhet të përmbushin standardet minimale përkatëse kombëtare deri në përfundimin e investimit.
- Aplikanti duhet të ketë aftësitë përkatëse profesionale, në rastin kur ato përcaktohen në legjislacionin përkatës.
- Aplikanti duhet të paraqesë një projekt propozimi teknik ose plan biznesi që vërteton rentabilitetin ekonomik të investimit në përfundim të realizimit të investimit.
- Mbështetja do t'i jepet vetëm investimeve që do të zbatohen **pas nënshkrimit të Kontratës së Grantit**. Pranoen vetëm shpenzimet e përgjithshme që realizohen para dorëzimit të aplikimit dhe cilat janë aktivitetet e nevojshme për përgatitjen e projektit të investimit (përgatitja e planeve të biznesit, projektiteknik, etj.).
- Për investimet në sistemet e ujitjes në nivel ferme, marrësi i mbështetjes, përpara dorëzimit të kërkesës për pagesë, duhet të provojë se është mbajtësi i një license, autorizimi, ose konçesioni për përdorimin e ujit. Investimet në sistemet e ujitjes në nivel ferme duhet të jenë në përputhje me nenet 38, 39 dhe 41 paragrafi 1/e të ligjit me nr. 111/2012 “Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore”, si dhe me vendimin ‘Për miratimin e kushteve të posaçme, dokumenteve shoqëruese, afatit të vlefshmërisë, formularëve të aplikimit për autorizim dhe leje, procedurave të shqyrtimit dhe vendimmarrjes, si dhe formateve të autorizimit dhe lejes për përdorim të burimeve ujore”.
- Materiali shumëzues i fruta dhe/ ose perimeve dhe/ose farave dhe/ose fidanëve duhet të jetë i çertifikuar në përputhje me legjislacionin përkatës në fuqi.
- Projektet e investimit duhet të jenë në përputhje me kërkesat e planeve të menaxhimit të zonave natyrore të mbrojtura ose të trashëgimisë kulturore, nëse ka të tilla, të cilat mbulojnë territorin ku gjendet vendndodhja e investimit subjekt i mbështetjes.
- Në rastet kur, MBZHR ka miratuar strategji lokale të zhvillimit rural, projektet e mbështetura në këtë masë duhet që të marrin vërtetim nga ana e grupit të veprimtari lokal përkatës lidhur me faktin e të qenit në përputhje me këto strategji.
- Investimet në sektorët e mëposhtëm nuk janë të pranueshëm – tregtia me pakicë, me përjashtim të dyqaneve të specializuara në shitjen e suvenireve dhe artizanatit tradicional, ose dyqaneve të specializuara në pronësi të fermerëve për shitjen e prodhimeve bujqësore dhe produkteve nga përpunimi i prodhimeve bujqësore.

- Aplikantët duhet të kenë përmbushur të gjitha detyrimet në lidhje me pagesat e taksave, përfshirë taksën e tokës bujqësore, kontributet e sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore dhe nuk duhet të jenë në listën e borxhit të AZHBR-së dhe MBZHR-së;
- Një aplikant nuk mund të paraqesë një aplikim të ri në këtë masë përpara marrjes së pagesës përfundimtare në bazën e një kontrate granti të mëparshme të kësaj mase.

Kriteret specifike të pranueshmërisë për të gjitha investimet në Masën 7

- Përpunimi në nivel ferme të prodhimeve bujqësore;
- Lidhur me sektorin e turizmit të natyrës dhe atij rural, investimet në ambientet e akomodimit kufizohen deri në një total prej 40 shtretër;
- Investimet për ngritjen e akomodimeve turistike kufizohen në ndërtimin dhe/ose rindërtimin e shtëpive dhe ndërtesave sipas stilit tradicional;
- Në rastet kur investimi parashikon blerjen e makinerive bujqësore, e pranueshme do të jetë vetëm blerja e traktorëve me fuqi maksimale prej jo më shumë se 70 kW. Gjatë gjithë periudhës së kohëzgjatjes së programit, çdo marrës i mbështetjes lejohet të blejë vetëm një traktor, më përjashtim të projekteve nga kooperativat e fermerëve për dhënie me qira të mekanikës bujqësore anëtarëve të kooperativës (machinery rings). Për blerje traktorësh, nga totali i shumës së kontributit të BE-së për këtë masë, mund të shpenzohet maksimumi vetëm 20%;
- Në rastet e investimeve në impiantet e energjisë së rinovueshme, përmes kësaj mase do të mbështeten vetëm projektet kapaciteti vjetor i prodhimit të të cilave i kalon nevojat e konsumit vetjak të marrësit të mbështetjes;
- Investimi konsiderohet i pranueshëm kur kapaciteti (teorik) i energjisë së impiantit të energjisë së rinovueshme ("investimi") tejkalon konsumin mesatar prej 3 vjet të vetë fermës.

4.3 Investimet e pranueshme në Masën 7

Kohëzgjatja

Periudha e zbatimit të veprimit të investimit (projektit) të planifikuar duhet të përcaktohet në kontratat individuale për dhënie e granteve ndërmjet AZHBR dhe përfituesve.

Afati i periudhës së zbatimit të planifikuar të investimit duhet të jetë përpara dorëzimit të Kërkesës për Pagesë.

Vendndodhja

Investimet duhet të zbatohen në zonat rurale, siç renditen në Aneksin 7.

Sektorët e pranueshëm

Sipas Masës 7, janë të pranueshëm investimet në sektorët e mëposhtëm primarë bujqësorë :

- 1) Prodhimi i Bimëve Aromatike Mjeksore (BAM), kërpudhave, mjaltit, bimëve dekorative dhe kërmijve;
- 2) Përpunimi dhe tregtimi i BAM-ve të egra ose të kultivuara, kërpudhave dhe mjaltit;
- 3) Përpunimi në fermë dhe tregtimi direkt i produkteve bujqësore;
- 4) Akuakultura
- 5) Turizmi rural dhe i Natyrës;
- 6) Shërbimet për popullsinë dhe bizneset rurale;
- 7) Zejtari dhe industria prodhuese;
- 8) Prodhimi dhe përdorimi i energjisë së rinovueshme.

Objektivat specifike sipas sektorit dhe investimet e pranueshme janë dhënë më poshtë. Një aplikim mund të synojë **një ose më shumë objektiva të një sektori** .r. Një listë e detajuar e shpenzimeve të pranueshme është dhënë në Aneksin 6.

Llojet e investimeve të pranueshme

1. *Sigurimi dhe Prodhimi i bimëve medicinale dhe aromatike, kërpudhave, mjaltit, bimëve dekorative, kërmijve dhe materialeve për prodhimin e vajrave esenciale;*

Ndërtimi dhe / ose rindërtimi dhe / ose zgjerimi i dhomave dhe objekteve dhe mjediseve, si dhe blerja e pajisjeve të specializuara, makinerive dhe pajisjeve për prodhimin / kultivimin dhe / ose trajtimin pas vjeljes.

2. *Përpunimi dhe tregtimi në nivel ferme i produkteve bujqësore (qumështi, mishi, frutat perimet dhe verës):*

- Ndërtimi dhe / ose rindërtimi i objekteve të përpunimit në nivel ferme dhe furnizimi me pajisjet përkatëse.

Ndërtimi dhe / ose rindërtimi dhe blerja e pajisjeve të pikave të shitjes në fermë për tregtimin e drejtpërdrejtë të prodhimeve bujqësore të fermës.

3. *Përpunimi dhe tregtimi i bimëve medicinale dhe aromatike të egra apo të kultivuara, kërpudhave, vaji i ullirit, mjalti, peshku dhe produktet e peshkut, prodhimi dhe tregtimi i vajrave esenciale;*

- Ndërtimi dhe / ose rindërtimi i objekteve të përpunimit dhe pajisjeve për qendrat e grumbullimit për bimë medicinale dhe aromatike dhe kërpudhat
- Ndërtimi dhe / ose rindërtimi, blerja e pajisjeve për pikat e shitjes së produktit dhe marketingun e drejtpërdrejtë të produkteve.

4. *Akuakultura (në ujëra të ëmbla dhe të kripur):*

- Krijimi apo zgjerimi i prodhimit në fermat ekzistuese të akuakulturës, përfshirë pajisjet;
- Sistemet e menaxhimit të mbeturinave, pajisje për pastrimin e ujit në pellgje dhe rezervuare dhe monitorimi i karakteristikave dhe parametrave të cilësisë së ujit.

5. Turizmi rural dhe i Natyrës:

- Ndërtimi dhe /ose rindërtimi i shtëpive dhe ndërtesave në stilin tradicional të cilat mund të përdoren për aktivitete që lidhen me turizmin dhe që mund të shërbejnë si atraksione turistike dhe pajisjet përkatëse;
- Ndërtimi dhe / ose rindërtimi i objekteve dhe blerja e pajisjeve për sport dhe aktivitete rekreative.

6. Shërbime për popullsinë dhe bizneset rurale:

- Ndërtimi dhe/ ose rindërtimi i objekteve dhe lokaleve për kujdesin privat të fëmijëve, kujdesin e njerëzve të moshuar, ose me aftësi të kufizuara, arsimin dhe aftësimin e të rriturve, qendrat e internetit dhe furnizimi i tyre me pajisjet e nevojshme.
- Ndërtimi dhe/ ose rindërtimi i objekteve dhe hapësirave për riparimin dhe mirëmbajtjen e makinerive bujqësore, marrja me qira e makinerive bujqësore, shërbime elektromekanike dhe furnizimin e pajisjeve të nevojshme;
- Makineri bujqësore dhe agregate bujqësore, dhënia me qira e makinerive bujqësore.

7. Punimet e artizanatit dhe industria e manifaktures:

- Ndërtimi dhe/ ose rikonstruksioni i objekteve dhe pajisjeve për prodhimin e produkteve tradicionale të artizanatit, duke përfshirë edhe shërbimet që i mundësojnë klientëve për të marrë pjesë në aktivitete artizanale;
- Pajisje të specializuara për prodhimin në shkallë të vogël, të tilla si përpunimi i drurit dhe tekstileve;

8. Prodhimi i energjisë së rinovueshme:

- Ndërtimi dhe/ ose rindërtimi i impianteve për prodhimin e energjisë së rinovueshme .

Detaje të mëtejshme jepen në Aneksin 6, Lista e Shpenzimeve të Pranueshme.

5. Rregullat për shpenzimet e pranueshme

5.1 Shpenzime të Pranueshme

Kriteret e pranueshmërisë të aplikueshme për të gjitha masat

- i) ndërtimi apo përmirësimi / rikonstruksioni i pasurive të paluajtshme, deri në masën e vlerës së tregut të pasurisë;
- ii) blerja e makinerive dhe pajisjeve të reja, përfshirë programe kompjuterike, deri në masën e vlerës së tregut të pasurisë;
- iii) kostot e përgjithshme që lidhen me shpenzimet e investimet (i) dhe (ii), si p.sh. tarifat e konsulencës të tilla si ato për arkitektë, inxhinierë etj, studime fizibiliteti, përgatitja e planit të biznesit, do të jenë të pranueshme për tu rimbursuar deri në një tavan prej 12% të kostove

të përcaktuara në pikat (i) dhe (ii). Maksimumi i shpenzimeve për përgatitjen e planit të biznesit duhet të jetë 4% i kostove të përmendura në pikat (i) dhe (ii) pa e kaluar vlerën e barabartë me 5 000 Euro. Kostot e përgjithshme konsiderohen të pranueshme nëse projekti të cilit i përkasin është përzgjedhur dhe është kontraktuar prej AZHBR.

Aplikanti duhet të provojë pronësinë mbi tokën/ndërtesën ose ndërtesat të lidhura me investimin ose të drejtën e përdorimit me afat të paktën 10 vjet që nga data e dorëzimit të aplikimit.

Në rastin e investimeve në pasuri të paluajtshme, ujitje, ose bimë shumëvjeçare, aplikanti duhet të provojë pronësinë mbi tokën/ndërtesat e lidhura me investimin ose të drejtën e përdorimit të tyre për një periudhë të paktën 10 vjet nga data e dorëzimit të aplikimit.

Janë të pranueshme vetëm shpenzime të bëra pas firmosjes së kontratës së grantit mes marrësit të mbështetjes dhe AZHBR (me përjashtim të kostove të përgjithshme sipas seksionit 5.1 - iii).

Projektet e investimeve mbeten të pranueshme për t'u financuar nga BE-ja në të ardhmen, me kusht që të mos i nënshtrohen modifikimeve thelbësore brenda pesë vitesh nga pagesa e fundit e AZHBR, të tilla si:

- ndërprerje apo zhvendosje e aktivitetit prodhues jashtë zonës gjeografike që mbulon programi IPARD II;
- ndryshime në strukturën e pronësisë, që i japin një subjekti apo organi publik një avantazh të padrejtë;
- ndryshime thelbësore që çënojnë natyrën, objektivat apo kushtet e zbatimit, që rezultojnë në dëmtimin e objektivave fillestarë.

Në përcaktimin e pjesës së shpenzimeve publike si përqindje e totalit të kostove të pranueshme të investimit nuk merret parasysh ndihma kombëtare e dhënë me synim lehtësimin e aksesit në huamarrje pa pjesëmarrjen e kontributit të BE-së në kuadër të Rregullores (BE) Nr. 231/2014.

Të gjitha pajisjet dhe mallrat e blera **duhet të jenë të reja**.

Të gjitha pajisjet e blera në kuadër të këtij programi duhet të kenë origjinë nga një prej vendet në vijim:

- a) Shtetet Anëtare, përfituesit e IPA II, palët kontraktuese të Marrëveshjes në Zonën Ekonomike Evropiane dhe vendet partnere të mbuluara nga Instrumenti European i Fqinjësisë, të listuara në Aneksi 9, Pjesa (a) dhe
- (b) Vendet për të cilat qasja reciproke në asistencën e jashtme përcaktohet nga Komisioni, të listuar në Aneksin 9, pjesa (b).

Megjithatë, furnizimet mund të vijnë nga çdo vend në rastet kur shuma e investimit të propozuar është më e vogël se 100.000 EURO.

Në rastet kur furnizimet vijnë nga vende jashtë vendeve të përmendura në pikat (A) dhe (B), aplikanti duhet të vërtetojë se standartet respektive të BE-së, të kërkuara, do të përmbushen.

Ofertuesit, aplikantët dhe kandidatët nga vendet jo të lejueshme ose mallrat me origjinë jo të pranueshme mund të pranohen nga Komisioni në rast urgjence ose në mungesë të produkteve dhe shërbimeve në tregjet e vendeve përkatëse, ose në raste të tjera të arsyeshme zbatimi i rregullave të përshtatshmërisë do ta bënte realizimin e një projekti, programi ose veprimi të pamundur ose jashtëzakonisht të vështirë.

5.2 Shpenzimet jo të pranueshme

Shpenzimet e mëposhtme nuk janë të pranueshme për mbështetje nga Programi IPARD II:

- taksat, përfshirë tatimin mbi vlerën e shtuar;
- tarifatat doganore dhe tarifatat e importit, ose detyrime të tjera me efekt të barasvlefshëm;
- blerja, dhënia ose marrja me qira e tokës ose ndertesave ekzistuese, pavarësisht faktit nëse qiramarrja rezulton në transferim të pronësisë tek qiramarrësi;
- gjobat, penalitetet financiare dhe shpenzimet për padi gjyqësore;
- shpenzimet operative;
- pajisjet dhe makineritë e përdorura;
- tarifatat bankare, kostot e garancive dhe detyrime të tjera të ngjashme;
- tarifatat e këmbimit valutor apo humbje si pasoje e këmbimit valutor që lidhet me llogarinë në Euro të IPARD, si edhe shpenzime të tjera tërësisht financiare;
- kontribute në natyrë;
- drejta e blerjes mbi prodhimin bujqësor, e kafshëve, e bimëve njëvjeçare dhe mbjellja e tyre;
- çfarëdolloj mirëmbajtjeje, amortizimi apo kosto qiraje;
- çfarëdolloj kostojë e rezultuar apo pagese e kryer nga administrata publike gjatë menaxhimit dhe zbatimit të asistencës, përfshirë ato të strukturës menaxhuese dhe operacionale dhe sidomos ato të lidhura me shpenzimet e përgjithshme, qiratë dhe pagat e personelit të punësuar për aktivitetet e menaxhimit, zbatimit, monitorimit dhe kontrollit, përveç rasteve të justifikuara për nga natyra e masës së programit IPARD II.
- shpenzimet për ato projekte investimi të cilat, para përfundimit, kanë aplikuar tarifa për përdoruesit ose pjesëmarrësit, me përjashtim të rastit kur tarifatat e arkëtuara janë zbritur nga kostot për të cilat kërkohet rimbursim;
- kostot promovionale, të ndryshme nga ato të cilat janë në interesin e publikut të gjerë;
- shpenzimet e bëra nga marrësi i mbështetjes, nga kapitali i të cilit, më shumë se 25% zotërohen nga një person (ose persona) juridik publik, me përjashtim të rastit kur Komisioni ka vendosur të kundërtën bazuar në kërkesën e arsyetuar të Autoritetit Menaxhues. Ky përjashtim nuk aplikohet në rastin e shpenzimeve të lidhura me infrastrukturën, qasjen LEADER dhe kapitalin njerëzor.

6. Procedura e Aplikimit

6.1 Përmbajtja e Aplikimit

Aplikantët duhet të dorëzojnë Formularin e Aplikimit, Propozimet Teknike të Projektit ose Planin e Biznesit dhe dokumentet mbështetëse të listuar në Formularin e Aplikimit respektiv të masës.

Aplikantët duhet të plotësojnë formularin e Aplikimit në gjuhën shqipe.

Aplikimet duhet të paraqiten të shtypura në kompjuter dhe jo me shkrim dore. Aplikimet, teksti i të cilave është hkruar me shkrim dore do të refuzohen..

Aplikantët duhet të dorëzojnë:

1. Formularin e Aplikimit duke përdorur modelin e dhënë në Aneksin 1:

Aneksi 1.1 nëse aplikohet për Masën 1;

Aneksi 1.2 nëse aplikohet për Masën 3.

Aneksi 1.3 nëse aplikohet për Masën 7.

Formulari i aplikimit duhet të plotësohet në çdo seksion dhe dorëzohet në origjinal, i printuar dhe firmosur dhe në format elektronik. Format i elektronik i formularit të aplikimit duhet të ketë të njëjtën përmbajtje me versionin e printuar.

2. Projektet me kosto totale të pranueshme të investimit që nuk tejkalojnë 50,000 Euro duhet të dorëzojnë Propozimin Teknik të Projektit që përmban deklaratën e të ardhurave të thjeshtuara dhe llogarinë rrjedhëse duke përdorur modelin e dhënë në Aneksin 3 të Udhëzuesit.

2.1 Projektet me kosto totale të pranueshme të investimit mbi 50,000 Euro duhet të dorëzojnë Planin e Biznesit që përbëhet nga pjesa narrative dhe financiare e dhënë në Aneksin2 të Udhëzuesit.

- Pjesa përshkuese e Planit të Biznesit duhet të përgatitet duke përdorur modelin e dhënë në Aneksin 2.1 dhe duhet të dorëzohet në origjinal, e printuar dhe në format elektronik;
- Pjesa Financiare e Planit të Biznesit duhet të përgatitet duke përdorur modelin e dhënë në Aneksin 2.2 dhe të dorëzohet i printuar dhe në format elektronik (CD-ROM).
- *Tabela 1 e Pjesës Financiare duhet të përmbajë detajim zë për zë të shpenzimeve të pranueshme të sipas ofertave të paraqitura.

Çdo gabim apo mospërputhje në lidhje me pikat e përmendura në Formularin e Aplikimit dhe Planin e Biznesit apo çdo mospërputhje tjetër në Formularin e Aplikimit mund të çojë në refuzimin e aplikimit.

Sqarime do të kërkohen vetëm atëherë kur informacioni i dhënë është i paqartë, dhe si pasojë pengon në këtë mënyrë Autoritetin kontraktues që të kryejë një vlerësim objektiv.

3. Aplikimet duhet të shoqërohen me dokumente mbështetëse, për verifikimin e pranueshmërisë së aplikuesit, investimit dhe shpenzimet e pranueshme.

Dokumentet mbështetëse të kërkuara duhet të dorëzohen në formë origjinale ose fotokopje të vërtetuara nga përfaqësuesi ligjor ose noteri, siç tregohet për secilin dokument në Formularin e Aplikimit dhënë në Aneksin 1.1. 1.2 dhe 1.3 në varësi të masës për të cilën është dorëzuar aplikimi.

Nëse dokumentet origjinale nuk janë të lëshuara në gjuhën Shqipe, atyre duhet t'u bashkëngjitet një përkthim zyrtar në gjuhën Shqipe.

Duhet të dorëzohen dokumentet mbështetëse të mëposhtme :

- 1) Dokumentet që verifikojnë **pranueshmërinë e aplikantit**, të renditura në Formularin e Aplikimit sipas masave
- 2) Dokumentet që verifikojnë **pranueshmërinë e investimeve**, të renditura në Formularin e Aplikimit sipas masave;
- 3) **Ofertat origjinale për të gjithë zërat e investimit** (projektit).
- 4) Fotokopjet e faturave të shpenzimeve të grupit të kostove të përgjithshme (të tilla si ato për planet e biznesit, tarifat e arkitektëve, inxhinierëve dhe të konsulentëve të tjerë) që kanë dalë dhe janë paguar përpara bërjes së aplikimit.
- 5) **Ekstraktet historike të ofertuesëve që tregojnë aksionerët dhe fushën e veprimtarisë në përputhje me objektin e ofruar.**
- 6) **Nuk pranohen ofertues të cilët janë OJF/ Fondacione.**

Lutemi vini re se për të gjithë zërat e shpenzimeve kërkohen tre oferta nga ofertues të pavarur që pasqyrojnë një kërkim real dhe të pavarur të çmimeve të tregut.

Paraqitja e ofertave jo-reale ose nga shoqëri jo të pavarura sjell refuzimin e aplikimit.

Të gjitha **ofertat** duhet të përmbajnë informacionin e mëposhtëm:

- Numrin e referencës / protokollit dhe datën e lëshimit;
- Emrin, adresën e ofertuesit (kompania) dhe kontaktet zyrtare;
- Numrin e regjistrimit (NIPT ose ekuivalent) të ofertuesit (kompanisë);
- Deklaratë mbi origjinën e mallrave që do të blihen (Çertifikata e Origjinës nuk kërkohet në fazën e aplikimit por duhet të dorëzohet së bashku me Kërkesën për Pagesë);
- Specifikime teknike dhe kapacitetet prodhuese (input / output) në rastin e pajisjeve dhe makinerive;
- Lista e detajuar e shpenzimeve të përfshira në faturë, në rastin e punimeve të ndërtimit/rikonstruksioneve;
- Çmimi, TVSH-ja dhe taksa të tjera të veçanta;

- Afatin e Vlefshmërisëtë ofertës prej të paktën 6 muaj nga aplikimi;
- Nënshkrimi i përfaqësuesit ligjor dhe vula, aty ku është e aplikueshme.
- Deklaratë se mallrat e ofruara janë të reja dhe të papërdorura.

Ofertat duhet të jenë të krahasueshme në specifikime teknike zë për zë ose në kapacitet (Output). Në mënyrë që të vërtetohet se ofertat të jenë të krahasueshme me njëra-tjetrën, si pjesë të ofertës aplikanti duhet të kërkojë nga ofertuesi specifikimet teknike sa më të detajuara.

E rëndësishme: Kontratat me ofertuesit duhet të firmosen pas firmosjes së Kontratës së Grantit.

Kujdes: Ligji shqiptar kërkon që të gjitha kontratat e kalimit të të drejtave të përdorimit me afat mbi 9 vjet, duhet të regjistrohen në kartelat respektive të pronësisë.

6.2 Dorëzimi i Aplikimeve

Njoftimi mbi Thirrjen për dorëzimin e Aplikimeve do të publikohet në media dhe në faqen e internetit të AZHBR-së www.azhbr.gov.al , www.ipard.gov.al dhe të MBZHR www.bujqesia.gov.al

Autoriteti Kontraktues do refuzojë të gjitha aplikimet që janë dorëzuar para publikimit të Thirrjes për Dorëzimin e Aplikimeve.

Aplikimet duhet të dorëzohen në zarfe të mbyllura me titullin Thirrje për Dorëzimin e Aplikimeve, së bashku me titullin e masës, emrin e plotë dhe adresën e aplikantit dhe me shënimin “Të mos hapet përpara dorëzimit”.

Aplikimet duhet të dorëzohen **ose:**

- Nëpërmjet dërgesës postare rekomande, **ose**
- Dorazi (duke përfshirë shërbimet korriere) direkt në Autoritetin Kontraktues në këmbim të një mandati dorëzimi me firmë dhe datë nga:

<Agjencia e Zhvillimit Bujqësor dhe Rural
Rruga “Muhamet Gjollësia”, Nr.56
Tiranë, Shqipëri>

Aplikimet e dërguara nëpërmjet çdo mënyre tjetër (p.sh. me faks apo e-mail) apo të dërguara në adresa të tjera do të refuzohen.

Çdo aplikim i dorëzuar/mbërritur në AZHBR pas përfundimit të afatit, (pavarësisht datës së dërgimit në postë nga ana e aplikantit), do të refuzohet automatikisht.

Autoriteti Kontraktues do të ketë pronësinë e të gjitha aplikimeve që do të dorëzohen. Si pasojë, aplikantët nuk kanë të drejtë t’i marrin mbrapsht aplikimet e tyre.

6.3 Informacione të Mëtejshme për Aplikantët

Së bashku me njoftimin për publikimin e këtij Udhëzuesi për Aplikantët do të publikohet edhe programi i takimeve informuese. Ky Udhëzues do të jetë gjithashtu i disponueshëm edhe në faqen e internetit të AZHBR-së www.azhbr.gov.al, www.ipard.gov.al dhe të MBZHR-së www.bujqesia.gov.al.

Pyetjet mund të dorëzohen me e-mail ose me fax jo më vonë se 21 ditë përpara afatit të dorëzimit të aplikimeve, të cilat do të publikohen me një njoftim të veçantë.

Pyetjet duhet të dërgohen në adresën (adresat) e mëposhtme, duke treguar qartësisht emrin e Skemës së Grantit dhe emrin e të interesuarit:

Adresa e –mail-it: info@azhbr.gov.al

Faks: +355 4 222 8318]

Përgjigjet do të jepen jo më vonë se 11 ditë përpara përfundimit të afatit për dorëzimin e aplikimeve. Autoriteti Kontraktues nuk është i detyruar të japi sqarime të mëtejshme pas kësaj date. Me qëllim trajtimit të barabartë të aplikantëve, Autoriteti Kontraktues nuk mund të japë opinion paraprak mbi pranueshmërinë e një aplikimi, një partneri biznesi, një veprimi apo aktiviteteve të veçanta.

Pyetjet që mund të jenë me interes edhe për aplikantët e tjerë, së bashku me përgjigjet, do të publikohen në faqet e sipërpërmendura të internetit. Ndaj, rekomandohet konsultimi i rregullt me faqen e internetit të sipërpërmendur për t'u informuar mbi pyetjet dhe përgjigjet e publikuara.

7. Përzgjedhja, Kontraktimi dhe Zbatimi i Procedurës

7.1 Procedura e përzgjedhjes

Të gjitha aplikimet e marra përpara përfundimit të afatit për dorëzimin e aplikimeve do të shqyrtohen nga Autoriteti Kontraktues. Të gjitha aplikimet dorëzuara do të vlerësohen sipas hapave dhe kritereve të mëposhtme.

7.1.1 Kontrolli i Dokumentacionit dhe i Pranueshmërisë

Në këtë fazë pranueshmëria e aplikantit, investimeve dhe shpenzimeve do të verifikohet sipas kritereve të vendosura në Seksionet 2,3 dhe 4 të këtij Udhëzuesi për Aplikantët.

Verifikimi i pranueshmërisë dhe ai administrativ do të kryhet bazuar në dokumentet mbështetëse të dorëzuara (shih Seksionin6, pika 6.1)

Nëse ndonjë nga dokumentet mbështetëse të kërkuara mungon, është i paplotë, ose i papërshtatshëm nga ana administrative, aplikanti do të informohet me shkrim në mënyrë që të ridërgojë dokumentin (dokumentet) brenda **15** ditëve pune nga data e marrjes së njoftimit.

Dita e marrjes së njoftimit është dita e parë e numëruar nga 15 ditët e punës në dispozicion.

Nëse dokumentet nuk dorëzohen brenda këtij afati aplikimi do të refuzohet.

Nëse pas shqyrtimit të dokumentacionit të aplikimit, zbulohet se aplikanti ose investimi nuk i plotëson kriteret e përshtatshmërisë të aplikantit ose të investimit të përcaktuara në Seksionin 2 , 3 dhe 4, aplikimi refuzohet.

7.1.2 Vlerësimi i Propozimit Teknik të Projektit dhe/ose Planit të Biznesit

Aplikimet që kanë kaluar kontrollin e parë administrativ dhe të përshtatshmërisë do të vlerësohen për qëndrueshmërinë ekonomike të planit të biznesit.

Mbi bazën e informacionit të dhënë në Propozimin Teknik të Projektit:

Investimi do të konsiderohet ekonomikisht i realizueshëm dhe i pranueshëm nëse:

- **Për Investimet deri në 50,000 EUR**
- **Fitimi Neto ≥ 0 ; dhe,**
- **Shuma kumulative e fluksit të parash ≥ 0 .**
- **Per investimet mbi 50,000 EUR**
- **Fitimi Neto ≥ 0 ; dhe,**
- **IRR \geq me normën Bazë .**

Mbi bazën e informacionit të dhënë në planin e biznesit do të përlogariten raportet e mëposhtme financiare:

Vlera Aktuale Neto (NPV, net present value): përkufizohet si vlera aktuale e flukseve neto të parash. Ajo analizon përfitimin nga plani i investimit. NPV llogarit vlerën e zbritur të fluksit të ardhshëm të parave të një investimi. Për vlerësimin e planit të biznesit, dhe të fluksit të parave të gjeneruara nga investimi do të përdoret norma e zbritshme prej 1%. Që të konsiderohet fitimprurës plani i biznesit duhet të ketë një vlerë aktuale neto të barabartë ose më të madhe se zero për normën e zbritshme prej 1%

Norma e Brendshme e Kthimit (IRR, internal rate of return): Norma e brendshme e kthimit llogaritet duke gjetur normën e zbritshme që është e barabartë me vlerën aktuale të fluksit të parave neto. **IRR** është norma vjetore e kthimit e përbërë e cila mund të fitohet mbi kapitalin e investuar. Një projekt është një propozim i mirë investimi nëse IRR është më e lartë se kostoja e kapitalit të projektit ose nëse është më e lartë se norma e kthimit që mund të fitohet nga investimet alternative.

Prandaj minimumi i IRR që investimi (projekti) të pranohet, duhet të jetë e barabartë me ose më e madhe se 1%.

Pra, investimi mbi 50,000 EUR do të konsiderohet ekonomikisht i realizueshëm dhe i pranueshëm nëse:

- **NPV ≥ 0 ; dhe,**
- **IRR \geq norma e zbritshme(1%).**

7.1.3 Kontrollat në Vend

Të gjitha aplikimet të cilat përmbushin rregullat administrative dhe ato të pranueshmërisë do të kontrollohen në vend për të verifikuar nëse informacioni i dorëzuar në formularin e aplikimit është i saktë. Aplikantët do të kontrollohen nga ekspertë të AZHBR nga Autoritetet e tjera Kombëtare/Trupat Teknike të cilët do të verifikojnë standardet minimale kombëtare përkatëse të

projektit të investimit të planifikuar. Gjatë kontrolleve në vend do të kontrollohen dokumentet dhe asetet.

Kriteret		Pikët	Nëse nga
1	Investimi është kryer në një nga zonat malore të renditura në Aneksin 7	10	
2	Investim për depozitimin, trajtimin, dhe/ ose manovrimin/manipulimin e plehut	15	
3	Investime në prodhimin e energjisë së rinovueshme	15	
4	Ferma bujqësore e aplikantit është e çertifikuar për prodhime organike në përputhje me ligjin në fuqi për bujqësinë organike	15	
5	Aplikanti është shoqëri bashkëpunimi bujqësore themeluar në bazë të ligjit nr. 38 datë 05.04.2012	15	
6	Aplikanti është fermer i ri (nën 40 vjeç në datën e marrjes së vendimit për dhënien e mbështetjes)	15	
7	Aplikanti është femër	15	
Totali (maksimumi)		100	

kontrollat në vend del se aplikanti ose investimi nuk përmbush standardet minimale kombëtare dhe/ose kriteret e pranueshmërisë të kërkuara dhe të përcaktuara në Seksionin 2, 3 dhe 4, atëherë aplikimi do të refuzohet.

7.1.4 Renditja e Aplikimeve

Të gjithë aplikimet e pranueshme dhe ekonomisht të realizueshme do të renditen sipas kriterëve të dhëna në tabelat e mëposhtme.

Kriteret e përzgjedhjes për Masën 1: Investime në Ferma Bujqësore

Kriteret e përzgjedhjes për Masën 3: Investime në Agropërpunim

Kriteret		Pikët
1	Investimi ka të bëjë me vendosjen e sistemeve të standardeve të sigurisë ushqimore	20
2	Investimi ka të bëjë me trajtimin e mbetjeve, pastrimin e ujit, dhe/ose përdorimin e produkteve nga mbetjet	30
3	Investimi përfshin teknologjitë të energjisë së rinovueshme	20
4	Investimi synon përafrimin e të gjithë stabilimentit me të gjitha standardet përkatëse të BE-së	30
Totali (maksimumi)		100

Kriteret e përzgjedhjes për Masën 7: Diversifikimi Fermave dhe Zhvillimi Biznesit

Kriteret		Pikët
1	Investimi është kryer në një nga zonat malore të renditura në Aneksin 7	15
2	Investime në prodhimin e energjisë së rinovueshme	10
3	Aplikanti (ferma bujqësore) është e certifikuar për prodhim organik në përputhje me ligjin në fuqi për bujqësinë organike	15
4	Aplikanti është femër ose subjekt i cili të paktën 30% të të punësuarve i ka femra	15
5	Aplikanti është fermer i ri (jo më shumë se 40 vjeç në momentin e dorëzimit të aplikimit)	15
6	Në bazë të planit të biznesit projekti parashikon hapjen e vendeve të reja të punës	30
7	Totali (maksimumi)	100

Sipas kësaj renditjeje, do të përzgjidhen aplikimet me pikët më të larta, deri në kufirin maksimal të buxhetit të thirrjes.

Nëse buxheti nuk është i mjaftueshëm për të financuar dy apo më tepër aplikime të cilat janë të renditura me pikë të barabarta, granti do ti jepet aplikimit të dorëzuar më përpara, sipas parimit aplikimi i dorëzuar i pari - përfiton i pari.

Nëse pas kontraktimit të listës kryesore, pavarësisht nga arsyeja, buxheti total i thirrjes për dorëzimin e aplikimeve nuk është kontraktuar i tëri, atëherë do të kontraktohen projektet nga lista rezervë që do të hartohet për këtë qëllim.

7.2 Vendimi për Dhënien e Grantit dhe Njoftimi i Aplikantëve

Aplikantët do të njoftohen me shkrim lidhur me vendimin e Autoritetit Kontraktues për sa i përket aplikimit të tyre dhe në rast të refuzimit të aplikimit edhe për arsyet e refuzimit.

Aplikantët që besojnë se janë dëmtuar nga ndonjë gabim apo parregullsi gjatë procesit të vendimit për dhënien e grantit mund të depozitojnë një ankesë. Ankimimi duhet të dorëzohet me shkrim dhe i firmosur nga aplikanti. Ankimimi duhet ti referohet arsyeve të vendimit të marrë nga ana e Autoritetit Kontraktues. Në vijim të rivlerësimit të situatës së cilës ankimimi i referohet, Autoriteti Kontraktues do t'i përgjigjet ankimimit brenda një periudhe prej 15 ditësh.

7.3 Kushte të Zbatueshme për Kryerjen e Investimeve

Në vijim të vendimit për dhënien e grantit, përfituesit do t'i ofrohet një kontratë granti e cila do të jetë e disponueshme në faqen e internetit të AZHBR, www.ipard.gov.al, www.azhbr.gov.al dhe të MBZHR www.bujqesia.gov.al. Duke firmosur Formularin e Aplikimit (Aneksi 1.1, 1.2 dhe 1.3 të këtij Udhëzuesi në varësi të masës për të cilën aplikon), aplikanti deklaron se pranon, në rast dhënieje të grantit, kushtet kontraktuale të përcaktuara në kontratën e grantit.

7.4 Pagesa e Grantit

Pas kryerjes së investimeve dhe pagesës së të gjitha shpenzimeve ndaj furnizuesve/sipërmarrësit të punimeve, brenda datës së specifikuar në Kontratën e Grantit, marrësi duhet të paraqesë Kërkesë për Pagesë jo më vonë se data e specifikuar në Kontratën e Grantit. Kërkesat për pagesë mund të shkarkohen nga faqet e internetit www.azhbr.gov.al, www.ipard.gov.al ose www.bujqesia.gov.al, dhe duhet të dorëzohen së bashku me të gjitha dokumentet e tjera mbështetëse të kërkuara siç tregohet në Aneksin 4.1 për Masa 1, Aneksi 4.2 për Masa 3 dhe Aneksi 4.3 për Masa 7. Pas dorëzimit së kërkesës për pagesë AZHBR kontrollon plotësimin, vlefshmërinë dhe pranueshmërinë e kërkesave për pagesë gjatë kontrollit administrativ. Nëse ndonjë nga dokumentet mbështetëse të kërkuara mungon ose është i paplotë, ose i papërshtatshëm nga ana administrative, aplikanti do të informohet me shkrim në mënyrë që të dërgoje dokumentin (dokumentet) brenda **15 ditëve pune**.

Dita e marrjes së njoftimit është dita e parë e numëruar nga 15 ditët e punës në dispozicion.

Nëse dokumentet nuk dorëzohen brenda këtij afati **kerkesa për pagesë do të refuzohet**.

Pas kësaj duhet të kryhet kontrolli në vend për të verifikuar që pajisjet dhe makineritë janë vendosur dhe funksionojnë, punimet kanë pëfunduar dhe të gjitha pagesat ndaj furnizuesve janë kryer.

Pas përfundimit të të gjitha kontrolleve administrative dhe në vend (dokumentacioni), AZHBR do të llogarisë shumën përfundimtare të grantit dhe do të autorizojë pagesën tek përfituesi.

Të gjitha pagesat e bëra nga përfituesi pas datës së **përfundimit të investimit**, të specifikuar në Kontratë, do të konsiderohen si shpenzime **të papranueshme**.

Granti do të transferohet në llogarinë bankare të përfituesit pas autorizimit të pagesës. AZHBR do të transferojë kontributin kombëtar dhe të BE-së si pagesë përfundimtare të autorizuar në llogarinë bankare të marrësit në lekë (ALL).

7.4.1 Përmbajtja e kërkesës për pagesë

1. Aplikantët duhet të dorëzojnë Kërkesën për Pagesë dhe të gjitha dokumentet mbështetëse të përshkruara më poshtë. Aplikantët duhet të shkruajnë Kërkesën për Pagesë në gjuhën shqipe. Kërkesat për pagesë duhet të jenë të shkruara në formë elektronike. Kërkesat për Pagesë të shkruara me dorë nuk do të pranohen.

2. Kërkesa për pagesë bëhet duke përdorur formatin e dhënë në :

Aneksi 4.1 nëse aplikon për Masën 1;

Aneksi 4.2 nëse aplikon për Masën 3;

Aneksi 4.3 nëse aplikon për Masën 7;

Kërkesa për Pagesë duhet të dorëzohet origjinale e printuar, sipas formateve më lart, dhe në format elektronik. Formatin elektronik duhet të përmbajë saktësisht Kërkesën për pagesë të njëjtë si versioni i letrës bashkëngjitur.

3. Kërkesa për pagesë duhet të shoqërohet me dokumente mbështetëse, për të lejuar verifikimin e përshtatshmërisë së aplikantit, investimet dhe shpenzimet. Dokumentet mbështetëse të kërkuara duhet të dorëzohen në formë origjinale ose fotokopje të vërtetuara nga përfaqësuesi ligjor ose noteri, siç tregohet për çdo dokument në Kërkesën për pagesë të dhënë si Aneksi 4.1, Aneksi 4.2, Aneksi 4.3.

Nëse dokumentet mbështetëse nuk janë lëshuar në gjuhën shqipe duhet të bashkëngjitet një përkthim zyrtar në gjuhën shqipe. Duhet të dorëzohen grupet e mëposhtme të dokumenteve mbështetëse:

- Dokumentet që vërtetojnë **pranueshmërinë e aplikantit**, të listuara në Kërkesën për pagesë sipas masës;
- Dokumentet që vërtetojnë **përshtatshmërinë e investimeve**, të listuara në Kërkesën për pagesë sipas masës;
- Faturat origjinale për të gjitha zërat e shpenzimeve të procesit të investimit (projektit), siç janë edhe shpenzimet e përgjithshme të shpenzimeve (planet e biznesit, arkitektët, inxhinierët dhe tarifat e tjera të konsulencës) të bëra dhe të paguara para aplikimit.

7.4.2 Dorëzimi i Kërkesës për Pagesë

Kërkesa për pagesë duhet të dorëzohet në zarf të mbyllur dhe duhet të mbajë titullin e Thirrjes për Propozime, së bashku me titullin e masës, emrin dhe adresën e plotë të aplikuesit dhe fjalët "Të mos hapet para dorëzimit".

Kërkesat për pagesë duhet të dorëzohen ose:

- Nëpërmjet dërgesës postare rekomande; ose
- dorazi (duke përfshirë shërbimet korriere) direkt pranë Autoritetit Kontraktues në këmbim të një mandati dorëzimi të nënshkruar me datë nga:

<Agjencia për Zhvillim Bujqësor dhe Rural
Rruga Muhamet Gjollësia Nr.56
1001 Tiranë, Shqipëri>

Shënim: Kërkesa për pagesë e dërguar me anë të ndonjë mënyre tjetër (p.sh. me faks ose me e-mail) ose dorëzuar në adresa të tjera do të refuzohet.

Çdo kërkesë për pagesë e dorëzuar ose pranuar pas afatit përfundimtar, të specifikuar në Kontratën e Grantit, do të refuzohet automatikisht.

Autoriteti Kontraktues mban pronësinë e të gjitha kërkesave për pagesat e pranuar. Rrjedhimisht, aplikantët nuk kanë të drejtë të kërkojnë kthimin e tyre për pagesat.

7.4.3 Informacione të Mëtejshme për Aplikantët

Në njoftimin e publikimit të këtij Udhëzuesi për Aplikantët publikohet orari i takimeve informuese. Gjithashtu është në dispozicion në faqen e internetit të AZHBR www.azhbr.gov.al, www.ipard.gov.al dhe të MBZHR www.bujqesia.gov.al. Pyetjet duhet të dërgohen në adresën e mëposhtme, duke treguar qartë emrin e Skemës së Grantit: E-mail adresa: info@azhbr.gov.al Faksi: + 355 4 222 8318.

Pyetjet mund të dërgohen me e-mail ose me faks jo më vonë se 10 ditë para afatit të fundit për dorëzimin e kërkesës për pagesë. Përgjigjet do të jepen jo më vonë se 10 ditë para afatit për dorëzimin e kërkesës për pagesë. Autoriteti Kontraktor nuk ka asnjë detyrim të japë sqarime të mëtejshme pas kësaj date.

7.5 Monitorimi ex-post

Verifikimet ex-post do të kryhen brenda pesë viteve nga data e pagesës përfundimtare tek marrësi. Të gjitha investimet duhet të kontrollohen së paku një herë gjatë periudhës 5-vjeçare.

Verifikimet ex-post do të kryhen në investime për të verifikuar respektimin e kritereve të përcaktuara në programin IPARD II.

8.Shënime të Rëndësishme për Aplikantin lidhur me Refuzimin e Aplikimeve

Nëse disa nga kërkesat formale të përcaktuara më sipër nuk respektohen plotësisht, reagimi do të jetë në të njëjtën masë me gabimet e identifikuara duke zbatuar trajtimin e barabartë të aplikantëve potencialë:

A. Për gabime të mëdha në kërkesat formale aplikimet do të refuzohen në fazën e parë të shqyrtimit.

Gabimet e mëposhtme do të konsiderohen si gabime të mëdha:

- Aplikimet e dorëzuara pas përfundimit të afatit;
- Mungesa e Formularit të Aplikimit, Pjesës Përshkruese (Aneksi 2.1 ose 3.1) ose Financiare të Planit të Biznesit (Aneksi 2.2 ose 3.2);
- Mospërdorimi i modelit standard të Formularit të Aplikimit apo të Planit të Biznesit;
- Aplikimi apo Plani i Biznesit është i shkruajtur me shkrim dore;
- Mungesa e listës së detajuar të zërave të investimit (Lista e shpenzimeve të pranueshme);
- Mungesa e të gjithë dokumenteve mbështetëse të bashkangjitura me formularin e aplikimit;
- Mungesa e ofertave;
- I njëjti aplikant ka dorëzuar dy aplikime brenda një thirrje, për të njëjtën masë.
- Shuma totale e parashikuar e shpenzimeve të pranueshme është mbi limitet e lejuara për masën.

Masa 1 (10.000 EUR – 400.000 EUR)

Masa 3 (25.000 EUR – 2.000.000 EUR)

Masa 7 (10.000 EUR – 400.000 EUR)

B. Për gabime më të vogla do të kërkohen sqarime/ridërgim të dokumenteve që mungojnë.

Gabimet e mëposhtme do të konsiderohen si gabime të vogla:

- Formulari i Aplikimit dhe pjesa Përshkruese e Planit të Biznesit është dorëzuar sipas modelit të duhur dhe informacioni i kërkuar është dhënë, por mënyra në të cilën janë plotësuar dokumentet është e pasaktë, p.sh. informacioni është dhënë në seksioni X ndërkohë që duhej të jepej në seksionin Y;
- CD-ja me informacionet financiare të planit të biznesit është e bashkangjitur, por dokumenti në Excel nuk mund të hapet;
- Dokumenti në Excel hapet por disa nga informacionet janë të paplota dhe raportet financiare nuk janë të llogaritura saktë; nëse informacioni nga aplikanti është i disponueshëm, ekspertët do ta korrigjojnë formulën pa e rikërkuar informacionin nga aplikanti;
- Nëse informacioni është i paplotë;

- Ka mospërputhje midis të dhënave të shkruara në Listën e shpenzimeve të pranueshme dhe ofertave të dorëzuara;
- Propozimi/ deklaratat nuk është firmosur apo mban një nënshkrim të skanuar;
- Mungon një pjesë e dokumenteve mbështetëse;
- Vlefshmëria e dokumenteve ka skaduar;
- Është përdorur formati i gabuar i dokumentit ose dokumenti nuk është shkruar saktë.

Aplikantit do t'i jepet një afat 15 ditë pune për të ridorëzuar të gjitha dokumentet që mungojnë, dhe nëse dokumentet nuk dorëzohen brenda këtij afati apo nëse ato do të jenë sërish jo të plota aplikimi do të refuzohet.

C. Kriteret e pranueshmërisë

- Përveç rasteve të përcaktuara në kapitullin 8.A, aplikimet do të refuzohen kur një apo më shumë prej kriterëve të pranueshmërisë të aplikantëve apo të investimeve nuk respektohen.

Gjithashtu, Aplikimi do të refuzohet nëse :

- Kostot totale të pranueshme janë më poshtë apo më sipër kufirit të përcaktuar në Udhëzuesin për Aplikantët;
- Aplikanti kërkon më shumë se intensiteti i ndihmes përcaktuar në pikat 2.1, 3.1 dhe 4.1, përkatësisht sipas masave.
- **Nuk përmbush kriteret e Aneksit 5 (Arsye të tjera Skualifikimi)**

Përpara kontraktimit do të bëhen korrigjimet e mëposhtme;

- Korrigjimi i gabimeve aritmetike;
- Fshirja e zërave të papranueshëm.
- Nëse kufijtë e kostove të përgjithshme apo të planit të biznesit tejkalohen, kostot do të reduktohen;
- Çmimi i ofertës së përzgjedhur është më i lartë se çmimi i tregut, shpenzimi do të aprovohet deri në nivelin e çmimit të tregut.

D. Për të gjitha rastet e tjera që nuk janë të përmendura më lart, AZHBR do të marrë vendime rast pas rasti duke zbatuar gjithmonë:

- Trajtimin e barabartë të aplikimeve dhe
- Parimin e proporcionalitetit
- Mbrojtjen e interesave financiare të BE-së dhe Fondeve Kombëtare.

9.Lista e Anekseve

DOKUMENTET PËR TU DORËZUAR NGA APLIKANTI

- Aneksi 1: Formulari i Aplikimit
- Aneksi 1.1: Formulari i Aplikimit për Masën 1: Investime në Fermat Bujqësore (në format Word)
- Aneksi 1.2: Formulari i Aplikimit për Masën 3: Investime në Përpunimin dhe Tregtimin e Produkteve Bujqësore (në format Word)
- Aneksi 1.3: Formulari i Aplikimit për Masën 7: Diversifikimi i fermës dhe zhvillimi i Biznesit (në format Word)
- Aneksi 2: Biznes Plani
- Aneksi 2.1: Plani i Biznesit Pjesa 1 Pjesa Përshkruese (në format Word)
- Aneksi 2.2: Plani i Biznesit Pjesa 2 Pasqyrat Financiare (në format Excel)
- Aneksi 2.3: Instruksione për Përgatitjen e Planit të Biznesit
- Aneksi 3 Propozimet Teknike tëProjektit
- Aneksi 3.1 Propozimet Teknike tëProjektitPjesa 1 Pjesa përshkruese(në format Word)
- Aneksi 3.2: Propozimet Teknike tëProjektitPjesa 2 Pasqyrat financiare (Format Exel)
- Aneksi 3.3: Instruksione për Përgatitjen ePropozimeve Teknike te Projektit
- Aneksi 4: Formati për Kërkesën për Pagesë
- Aneksi 4.1: Kërkesa për Pagesë për Masën 1
- Aneksi4.2: Kërkesa për Pagesë për Masën 3
- Aneksi 4.3: Kërkesa për Pagesë për Masën 7

DOKUMENTET PËR INFORMACION

- Aneksi 5: Arsyetë tjera Skualifikimi
- Aneksi 6: Lista e Shpenzimeve të Pranueshme
- Aneksi7: Lista e Zonave Malore dhe Rurale
- Aneksi8: Lista e Frutave dhe Perimeve të Pranueshme
- Aneksi9: Lista e Vendeve të Pranueshme të Origjinës
- Aneksi10: Lista e produkteve përkatëse bujqësore e përfshirë në Aneksin 1 të Traktatit mbi Funkcionimin e Bashkimit Evropian.
- Aneksi 11: Format i Kontratës së Grantit
- Aneksi 12: Formatet e Deklaratave paraprake të trupave teknike mbi standartet.